

Sygn. akt **XXVIII C 129/24**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **4 kwietnia 2024 roku**

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia del. Michał Maj

Protokolant: sekretarz sądowy Julia Kraszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu **4 kwietnia 2024 roku** w Warszawie

sprawy z powództwa **K. S.**

przeciwko (...) **S.A. z siedzibą w W.**

o zapłatę, ewentualnie o zapłatę

1. oddala powództwo główne w całości,

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda:

a. kwotę **126.564,11 zł (sto dwadzieścia sześć tysięcy pięćset sześćdziesiąt cztery złote 11/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **13 stycznia 2024 roku** do dnia zapłaty,

b. kwotę **40.576,05 CHF (czterdzieści tysięcy pięćset siedemdziesiąt sześć franków szwajcarskich 05/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **13 stycznia 2024 roku** do dnia zapłaty,

3. oddala powództwo ewentualne w pozostałej części,

4. zasądza tytułem zwrotu kosztów procesu od pozwanego na rzecz powoda kwotę **2.158 zł (dwa tysiące sto pięćdziesiąt osiem złotych)**,

5. nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę **3.017,37 zł (trzy tysiące siedemnaście złotych 37/100)** tytułem brakujących kosztów sądowych poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa na wydatki z tytułu dowodu z opinii biegłego sądowego,

6. oddala wniosek o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności.

Sygn. akt **XXVIII C 129/24**

UZASADNIENIE

Strona powodowa w ostatecznie sformułowanym żądaniu (k. 1200) wniosła o zasądzenie od pozwanego kwoty 35.355,02 zł i 16.351,79 CHF, ewentualnie 126.564,11 zł i 40.576,05 CHF, w każdym wypadku z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 16.06.2017 r. do dnia zapłaty.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 21.06.2007 r. została zawarta umowa kredytu nr (...) na podstawie której bank udzielił kredytobiorczyni M. S. (1) kredytu w kwocie 350.000 PLN na okres 360 miesięcy w celu sfinansowania zakupu i wykończenia lokalu

mieszkalnego nr (...) położonego w G. przy ul. (...). Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę stawki LIBOR CHF 6M i stałej marży banku.

Umowa przewidywała, że kredyt jest indeksowany do CHF po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy wypłacanego w transzach bank wysłała do kredytobiorcy pismo, informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut (...) w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo odsetkowej (§ 2 ust. 2). Kredytobiorca zobowiązał się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut (...) (§ 7 ust. 1).

Dowód: umowa – k. 201-206.

W dacie zawarcia powyższej umowy w obowiązywał „Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w (...) S.A.”, który zawierał postanowienia o następującej treści.

Kredyt w walucie obcej to kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (§ 2 pkt 19).

Kredyt udzielony jest w PLN (§ 3 ust. 1).

Kredyt może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych (§ 3 ust. 2).

W przypadku kredytu w walucie obcej: 1) Wnioskodawca we wniosku o udzielenie kredytu określa kwotę kredytu w PLN, z zaznaczeniem waluty wnioskowanego kredytu, 2) Kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymiernych i jest udzielany w złotych polskich. W umowie kredytowej kwota kredytu jest określona w PLN, 3) uruchomienie środków z kredytu następuje w sposób określony w dyspozycji uruchomienia kredytu, po jej akceptacji przez Bank (§ 5 ust. 16).

W przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty spłaty obliczana jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty (§ 8 ust. 3).

W przypadku kredytu w walucie obcej Kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, iż Bank będzie pobierał ratę spłaty w rachunku w walucie do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie banku (§ 8 ust. 4).

Dowód: regulamin – k. 207-225.

Zawarcie powyższej umowy zostało poprzedzone złożeniem przez kredytobiorcę zaakceptowanego przez bank wniosku o udzielenie kredytu w kwocie 350.000 zł, w walucie CHF. We wniosku wskazano, że powódka nie prowadzi działalności gospodarczej, posiada wykształcenie wyższe pedagogiczne i jest zatrudniona jako HR manager.

Ponadto kredytobiorca podpisał dokument „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej”, zawierający następujące informacje: „Wybierając zadłużenie w walucie obcej Kredytobiorcy korzystają aktualnie z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacają miesięcznie niższą ratę kredytu. Dotyczy to przede wszystkim kredytów w euro i we frankach szwajcarskich, a wynika ze znacznej różnicy w wysokości stawek referencyjnych, które są podstawą do ustalenia oprocentowania kredytu.(...) Podkreślamy jednak, że zaciągając zobowiązanie w walucie obcej, Kredytobiorcy narażeni są na ryzyko zmiany kursów walutowych. Występowanie ryzyka kursowego sprawia, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. Ryzyko kursowe jest znacznie mniejsze, jeżeli

o kredyt walutowy ubiega się Kredytobiorca, osiągający dochody w tej samej walucie obcej. Z wyżej wymienionych powodów warto rozważyć zaciągnięcie długoterminowego kredytu w PLN jako korzystną alternatywę w stosunku do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjnych aktualnie warunków cenowych w długim okresie mogą okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych.” Do informacji tej została załączona symulacja wskazująca wpływ wzrostu kursu waluty obcej o 10,9% na wysokość rat kredytu do tej waluty.

Dowód: wniosek – k. 604-606, oświadczenie – k. 638, decyzja – k. 608-613.

Kredyt został uruchomiony kwotą łącznie 348.500,02 zł. W okresie od dnia 9.08.2007 r. do dnia 9.10.2020 r. bank pobrał łącznie kwoty 126.564,11 zł i 40.576,05 CHF tytułem spłaty rat kredytu.

Dowód: zaświadczenie – k. 226-229, 1208-1227.

W dniu 8.06.2017 r. stronie pozwanej zostało doręczone pismo, w którym strona powodowa wezwała go do zapłaty w terminie 7 dni kwoty 73.255 zł i 24.458,23 CHF tytułem należności wynikających ze stosowania przez bank niedozwolonych postanowień umownych w umowie kredytu.

Dowód: wezwanie wraz z potwierdzeniem nadania i odbioru - k. 418-421.

Pismem z dnia 22.06.2017 r. strona powodowa zawiadzała pozwanego do próby ugodowej w zakresie należności w kwotach 384.755 zł i 28.221 CHF z tytułu świadczenia nienależnego obejmującego nieprawidłowo wyliczone raty kredytu, składki ubezpieczeń, odszkodowanie i zadośćuczynienie. Przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie w dniu 7.11.2017 r. odbyło się posiedzenie, na którym nie doszło do zawarcia ugody.

Dowód: zawiadanie i protokół – k. 422-434.

M. S. (1) zmarła w dniu 12.08.2021 r., a spadek po niej nabył w całości jej mąż K. S. na podstawie ustawy.

Dowód: akt poświadczenia dziedziczenia – k. 1260-1261.

Celem kredytu było uzyskania środków na zakup lokalu mieszkalnego przeznaczonego na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych kredytobiorcy. Nieruchomość ta nie była wynajmowana ani wykorzystywana do prowadzenia działalności gospodarczej. Postanowienia umowy kredytu dotyczące powiązania z kursem waluty obcej i sposobu przeliczeń kursowych nie zostały indywidualnie uzgodnione przez strony. Przed zawarciem umowy przedstawiciel banku nie udzielił informacji, jak sposób bank ustala wysokość kursów walut obcych i spreadu, jak ryzyko kursowe związane z kredytem przekłada się na wysokość rat i zadłużenia kredytobiorców, nie przedstawił historycznego wykresu kursu CHF/PLN. W czasie zawierania umowy kredytobiorca nie miał dochodów ani oszczędności w CHF. Kredytobiorca zorientował się, że umowa zawiera niedozwolone postanowienia umowne w 2015 r.

Powód zna, rozumie i akceptuje skutki stwierdzenia nieważności umowy oraz nie zgadza się na utrzymanie w mocy zawartych w umowie niedozwolonych postanowień umownych.

Dowód: przesłuchanie stron – k. 1329.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły wymienione dokumenty, których treść ani autentyczność nie była kwestionowana przez strony, oraz zeznania strony, które były spójne, logiczne, konsekwentne i pobawione sprzeczności oraz znajdowały potwierdzenie w pozostałych dowodach. Powyższe dowody były wystarczające dla oceny stanowisk i żądań stron, a pozostałe dowody nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Dowód z opinii biegłego nie posłużył do dokonania ustaleń faktycznych, ponieważ rozpoznanie sprawy nie wymagało wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.).

Zeznania świadków J. C. i M. S. (2) były nieprzydatne dla ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ żaden z nich nie brał udziału w procesie kredytowym dotyczącym umowy, której dotyczy niniejsza sprawa, a

zatem nie był w stanie przedstawić faktów dotyczących okoliczności zawarcia tej umowy, natomiast ogólne informacje dotyczące zawierania podobnych umów oraz funkcjonowania pozwanego banku nie miały istotnego znaczenia dla sprawy.

Sąd przesłuchał także świadka M. W., ale również jego zeznania były nieprzydatne dla rozpoznania sprawy, ponieważ nie pamiętał on żadnych okoliczności zawarcia umowy kredytu, której dotyczy niniejsza sprawa.

Sąd pominął dowód z zeznań świadka A. R. (k. 1163), gdyż świadek ten nie brał udziału w procesie kredytowym dotyczącym umowy, której dotyczy niniejsza sprawa, a zatem nie był w stanie przedstawić faktów dotyczących okoliczności zawarcia tej umowy.

Wniosek o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka K. M. został cofnięty przez pozwanego w piśmie procesowym z dnia 30.09.2020 r. (k. 1137)

Sąd pominął dowód z zeznań świadka M. S. (1), ponieważ przesłuchanie świadka w określonym terminie okazało się niemożliwe z przyczyn leżących po stronie pozwanego. Mianowicie pozwany reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika nie podał aktualnego adresu zamieszkania lub pobytu świadka, przez co nie było możliwe skuteczne doręczenie świadkowi przesyłki z wezwaniem na termin rozprawy. Pozwany nie podał także aktualnego numeru telefonu i adres e-mail świadka, co nie pozwalało na wezwanie świadka na rozprawę zdalną, a także wykluczało jakąkolwiek formę komunikacji ze świadkiem. Świadek nie pracuje już w (...) S.A. (k. 1185), a próba doręczenia korespondencji pod adres podany przez tę spółkę (k. 1185) i pozwanego (k. 1196) okazała się nieskuteczna (k. 892, 1198, 1242). W konsekwencji pozwany nie dopełnił obowiązków ciążących na nim z mocy art. 235⁽¹⁾ k.p.c. i art. 242⁽¹⁾ k.p.c. Natomiast odroczenie rozprawy i skierowanie do świadka ponownego wezwania pod ten sam adres, na który poprzednie doręczenie było nieskuteczne byłoby niecelowe i nie dawałoby realnej perspektywy na doręczenie tego wezwania świadkowi. Także stosowanie środków przymusu nie znajdowałoby uzasadnienia, ponieważ brak jest podstaw do przyjęcia, że dotychczasowa przesyłka z wezwaniem została skierowana pod aktualne miejsce pobytu świadka (pozwany w żaden sposób nie uprawdopodobnił tej okoliczności), a ponadto skoro doręczenie przesyłki z wezwaniem na rozprawę było nieskuteczne, to nieskuteczne byłoby również doręczenie przesyłki z odpisem postanowienia o ukaraniu świadka grzywną. Ponadto brzmienie art. 235⁽¹⁾ k.p.c. (poprzednio art. 258 k.p.c.) nie pozostawia wątpliwości, że ustalenie danych adresowych świadka stanowi obowiązek strony a nie Sądu, a zarazem brak jest przepisów nakładających na Sąd obowiązek ustalania adresów świadków, których przesłuchania domagają się strony. Jak słusznie wskazuje się w orzecznictwie, na Sądzie nie ciąży obowiązek poszukiwania świadków i brak jest jakichkolwiek podstaw, by obowiązkiem poszukiwania i ustalania tego rodzaju danych obarczać Sąd - Sąd nie ma obowiązku poszukiwać za stronę danych umożliwiających wezwanie świadka.² W świetle powyższych okoliczności pominięcie dowodu z zeznań świadka było uzasadnione z przyczyn wskazanych w art. 235⁽²⁾ § 1 pkt 4 i 5 k.p.c.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne.

Status konsumenta.

Dowody przeprowadzone w sprawie nie budzą wątpliwości co do tego, że umowa kredytu wiąże się z działalnością gospodarczą banku, a zarazem brak jest takiego związku w przypadku kredytobiorcy, a zatem należy go uznać za konsumenta (art. 22¹ k.c.).

Indywidualne uzgodnienia.

Ciężar dowodu, że postanowienia umowy wprowadzające powiązanie kredytu z kursem CHF i określające sposób przeliczeń kursowych zostały indywidualnie uzgodnione, spoczywał na banku (art. 385¹ § 4 k.c.), który temu ciężarowi nie sprostał - nie można bowiem uznać „wyboru waluty” kredytu przez konsumenta za negocjacje, skoro sprowadza

się to jedynie do zatwierdzenia jednej z kilku możliwości oferowanych przez bank, zaś sam sposób przeliczania kursów walut był ustalany jednostronnie przez bank. Natomiast postanowienia regulaminu z samej swojej istoty nie podlegały negocjacji.

Klauzula ryzyka kursowego.

Klauzula ryzyka kursowego (§ 2 ust. 2 zdanie pierwsze umowy w zakresie wprowadzającym indeksację kredytu kursem CHF) określa główne świadczenie umowy kredytu, lecz nie została sformułowana w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 k.c.), ponieważ analiza treści umowy i okoliczności jej zawarcia nie pozwala na stwierdzenie, że kredytobiorca został należycie poinformowany o konsekwencjach ryzyka kursowego związanego z umową. Informacja ta powinna jednoznacznie wskazywać na to, że ryzyko kursowe jest nieograniczone i obejmować realne przykłady obrazujące charakter tego ryzyka i jego potencjalne skutki, w tym w szczególności historyczny wykres kursu CHF/PLN za okres co najmniej kilkunastu lat i symulację wpływu wzrostu tego kursu o co najmniej kilkadziesiąt procent na wysokość rat kredytu i zadłużenia kredytobiorcy liczone w PLN. Tymczasem informacje udzielone przez bank tych wymogów nie spełniały. Wobec tego należało uznać, że klauzula ryzyka kursowego kształtuje prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.), skoro pomimo nieuzyskania stosownych informacji konsument, który nie miał dochodów ani oszczędności w CHF, został obciążony nielimitowanym ryzykiem zmiany kursu tej waluty, przed którym nie był w stanie zabezpieczyć się w żaden sposób.

Umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej nie może istnieć bez postanowienia przewidującego jej indeksację i wskazującego walutę tej indeksacji. A zatem nie ma w ogóle możliwości, aby „luka” powstała po tej klauzuli mogła zostać uzupełniona przepisem prawa krajowego. W rezultacie umowa kredytu po wyłączeniu z niej klauzuli ryzyka kursowego nie może dalej obowiązywać (w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG), a zatem jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.).

Klauzule przeliczeniowe.

Do klauzul przeliczeniowych zawartych w § 2 ust. 2 zdaniu drugim umowy i § 8 ust. 3 regulaminu znajduje zastosowanie art. 479⁽⁴³⁾ k.p.c. (mający w niniejszym wypadku nadal zastosowanie na podstawie art. 9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw). Na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone zostało wpisane stosowane przez bank postanowienia o tożsamej treści (pozycja nr 3178 i 3179). Zgodnie z art. 479⁽⁴³⁾ k.p.c., wyroki Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów mają skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanych za niedozwolone postanowień wzorca umowy do rejestru. Na powyższy skutek stosowania art. 479⁽⁴³⁾ k.p.c. wskazano w orzecznictwie³ i pozostaje on w zgodzie z celami art. 6 i 7 dyrektywy 93/13.4 Niemniej jednak, indywidualna kontrola postanowienia umownego także prowadzi do wniosku, że stanowi ono niedozwolone postanowienie umowne art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.).

Klauzule przeliczeniowe (§ 2 ust. 2 zdanie drugie i § 7 ust. 1 umowy i § 8 ust. 3 regulaminu) nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.), tj. prostym i zrozumiałym językiem (art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG), ponieważ ich treść nie pozwala na stwierdzenie, w jaki sposób bank ustala kurs CHF dla celu wykonania umowy kredytu, a także kształtują one prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.). W oparciu o te postanowienia kredytobiorca został obciążony koniecznością pokrywania kosztów spreadu, pomimo że koszty te nie odpowiadały żadnej usłudze świadczonej przez bank na rzecz klienta, a w umowie brak jest jednoznacznej informacji o tym, że konsument ponosi takie koszty, jaka jest ich wysokość i z czego one wynikają. Ponadto klauzule przeliczeniowe dawały bankowi całkowitą swobodę w sposobie kształtowania wysokości kursu waluty obcej, ponieważ postanowienia umowy w żaden sposób nie precyzowały, w oparciu o jakie zasady kurs waluty obcej miał być ustalany przez bank, a zatem bank mógł ustalić ten kurs na dowolnym poziomie. W rezultacie bank w oparciu o klauzule przeliczeniowe uzyskał rzeczywistą możliwość dowolnego kształtowania

wysokości świadczeń kredytobiorcy, co jest w oczywisty sposób sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta.

Dla uznania klauzul przeliczeniowych nie ma znaczenia brzmienie § 8 ust. 4 regulaminu, przewidujące, że „W przypadku kredytu w walucie obcej Kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, iż Bank będzie pobierał ratę spłaty w rachunku w walucie do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie banku.” Po pierwsze, postanowienie to mogłoby ewentualnie mieć znaczenia dla oceny abuzywności klauzuli przeliczeniowej dotyczącej spłaty kredytu, ale już nie dla klauzuli przeliczeniowej dotyczącej ustalenia przez bank salda zadłużenia kredytowego przy wykorzystaniu kursu kupna z tabeli bankowej – nawet gdyby kredytobiorca hipotetycznie od samego początku spłacał kredyt w CHF, to nie zmieniłoby to faktu, że bank miał pełną dowolność w ustaleniu początkowego salda zadłużenia. Po drugie, powyższe postanowienie przewidywało jedynie możliwość zawarcia w umowie kredytu zastrzeżenia pozwalającego na spłatę rat w walucie obcej, a skoro takiego zastrzeżenia brak jest w umowie kredytu zawartej przez strony, to oznacza, że w realiach niniejszej sprawy strona powodowa nie miała możliwości spłaty rat kredytu w CHF. Ponadto możliwość zastrzeżenia w umowie kredytu spłaty rat w CHF była uzależniona od dostępności rachunku walutowego w CHF w aktualnej ofercie banku, natomiast bank nie udowodnił, aby taki produkt rzeczywiście był dostępny w jego ofercie aktualnej na datę zawarcia umowy kredytu. Po trzecie, należy podzielić pogląd wyrażony przez Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie dotyczącej właśnie klauzul przeliczeniowych Banku (...) S.A., że "to, że istnieje wariant wyboru spłaty należności bezpośrednio w walucie obcej, pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie, gdyż każdy wariant powinien być zgodny z przepisami konsumenckimi. Nie może być tak, że Bank - przykładowo - daje wybór, z których jeden spełnia wymogi prawa konsumenckiego, drugi zaś nie."⁵ Stanowisko to znajduje oparcie także w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.⁶

Sąd dokonał oceny, czy postanowienia umowne są niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), według stanu z chwili zawarcia umowy.⁷ Tym samym dla powyższej oceny nie miały żadnego znaczenia okoliczności takie jak sposób wykonywania umowy, wieloletnie wykonywanie umowy przez kredytobiorcę bez żadnych zastrzeżeń, faktyczny sposób ustalania wysokości kursów waluty obcej przez bank i ich relacja do innych kursów występujących na rynku, późniejsze zmiany regulaminu banku, późniejsze zmiany stanu prawnego (w szczególności wejście w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw) czy kwestia ewentualnego zawarcia przez strony aneksu do umowy kredytu upoważniającego kredytobiorcę do spłaty rat kredytu bezpośrednio w walucie obcej. Dla oceny abuzywności klauzul przeliczeniowych nie miało znaczenia, że wybór kredytu powiązanego z kursem waluty obcej pozwalał kredytobiorcy na skorzystanie z niższego oprocentowania (LIBOR CHF).

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., niedozwolone postanowienia umowne nie wiążą konsumenta, zatem brak jest podstaw do modyfikacji tych postanowień lub uznania, że nie wiążą one konsumenta jedynie w pewnym zakresie ani uzupełnienia powstałej po tych postanowieniach „luki” jakkolwiek treścią, w tym w szczególności przepisami prawa krajowego. Odmienne zapatrywanie byłoby sprzeczne z brzmieniem oraz celem przepisów art. 385¹ § 1 k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG.⁸ Przede wszystkim zaś uzupełnienie umowy przepisem prawa krajowego nie może mieć miejsca w sytuacji, w której usunięcie z umowy nieuczciwego warunku prowadzi do jej nieważności, która jest akceptowana przez konsumenta,⁹ zaś w niniejszej sprawie kredytobiorca nie zgodził się na obowiązywanie umowy z nieuczciwymi warunkami ani na uzupełnienie jej treści przepisem prawa krajowego, natomiast wyraził zgodę na stwierdzenie nieważności umowy, będąc świadomym wynikających z tego konsekwencji. Co więcej, przepisem krajowym służącym uzupełnieniu treści umowy nie mógłby być art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24.01.2009 r., ponieważ jest on przepisem prawa krajowego o charakterze ogólnym, który nie ma zastosowania konkretnie do umów zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem¹⁰, a ponadto ma on zastosowanie tylko „jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej” (art. 358 § 1 k.c.), a zatem nie dotyczy on zobowiązań wynikających z umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, w której świadczenia zostały oznaczone w walucie polskiej, natomiast w walucie obcej jest wyrażane tylko saldo zadłużenia.

Klauzule przeliczeniowe określają świadczenia główne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., ponieważ nie tylko samo powiązanie kredytu z walutą obcą, ale również sposób dokonywania przeliczeń kursowych koniecznych do realizacji takiej umowy określają samą istotę umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. Uznanie tych klauzul za niedozwolone postanowienia umowne skutkuje nieważnością całej umowy kredytu¹¹ (art. 58 § 1 k.c.), ponieważ skoro określają one sposób wykonania umowy kredytu, to bez nich nie jest wiadomo, jak ta umowa ma być wykonywana, a zatem umowa ta po wyłączeniu z niej klauzul przeliczeniowych nie może dalej obowiązywać (w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG).

Bezwzględna nieważność umowy.

Brak jest podstaw do uznania umowy kredytu za bezwzględnie nieważną. Zawieranie umów kredytu powiązanych z walutą obcą (indeksowanych i denominowanych) jest i było dopuszczalne w świetle art. 353¹ k.c. i art. 69 ustawy Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy. Treść umowy nie naruszała także zasady nominalizmu (art. 358 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23.01.2009 r.), skoro kredytu udzielono w walucie polskiej, zaś CHF stanowił jedynie walutę indeksacji. Jak wyjaśniono wcześniej, postanowienia umowne obciążające kredytobiorcę nieograniczonym ryzykiem kursowym oraz dające bankowi całkowitą swobodę w kształtowaniu kursu waluty obcej stanowią niedozwolone postanowienia umowne (art. 385¹ § 1 k.c.), co wyłącza możliwość uznania ich za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.) lub sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej (art. 353¹ k.c.).¹²

Świadczenie nienależne.

Nieważność umowy kredytu *ex tunc* oznacza, że wszystkie świadczenia spełnione na jej podstawie stanowią świadczenia nienależne (*condictio sine causa*) podlegające zwrotowi na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. Natomiast fakt, że bankowi przysługuje wobec kredytobiorcy analogiczne roszczenie sam z siebie nie może uzasadniać oddalenia powództwa kredytobiorcy o zapłatę na podstawie art. 411 pkt 2 lub 4 k.c.¹³ Nie zachodzą także przesłanki do zastosowania art. 409 k.c. lub art. 5 k.c.

Strona powodowa uiszczyła wobec pozwanego łącznie kwotę 126.564,11 zł i 40.576,05 CHF tytułem spłaty rat kredytu w okresie objętym żądaniem pozwu, a zatem należność w tej wysokości należało zasądzić na rzecz strony powodowej od pozwanego.

Przedawnienie.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego przedawnia po upływie wynikającego z art. 118 k.c. terminu 6 lat na koniec roku kalendarzowego (10 lat co do roszczenia o zwrot świadczeń spełnionych przed dniem 9.07.2018 r., zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw). Termin przedawnienia roszczenia konsumenta o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie umowy kredytu, która jest nieważna bądź zawiera niedozwolone postanowienia umowne rozpoczyna bieg z dniem, w którym konsument dowiedział się (lub przy zachowaniu należytej staranności powinien był się dowiedzieć) o tym, że umowa jest nieważna lub że zawiera niedozwolone postanowienia umowne.¹⁴ a z przeprowadzonych dowodów wynika, że miało to miejsce najwcześniej w 2015 r. Wobec tego w tym roku rozpoczął się bieg terminu przedawnienia (art. 120 § 1 k.c.) roszczenia kredytobiorcy o zapłatę, który nie upłynął jeszcze w dniu złożenia pozwu, kiedy to doszło do przerwania biegu tego terminu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Tym samym roszczenie strony powodowej nie jest przedawnione.

Odsetki.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego stanowi roszczenie bezterminowe, a zatem staje się wymagalne po wezwaniu do zapłaty (art. 455 k.c.). Jednocześnie skuteczność dochodzenia zwrotu powyższego świadczenia przez konsumenta nie może być uzależniona od złożenia przez niego oświadczenia, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy nieuczciwych warunków umownych i wyraża zgodę na uznanie umowy za nieważną.¹⁵ Wezwanie do zapłaty

to nastąpiło z chwilą doręczenia pozwanemu odpisu pisma procesowego pełnomocnika strony powodowej z dnia 6.04.2021 r. w dniu 29.12.2023 r., co oznacza, że pozwany powinien był spełnić świadczenie dochodzone pozwem w terminie 14 dni od tej daty, a zatem popadł w opóźnienie z dniem 13.01.2024 r. i od tej daty na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. zostały od niego zasądzone odsetki ustawowe za opóźnienie.

Przeprocesowe wezwanie do zapłaty, zawezwanie do próby ugodowej ani pozew w pierwotnej wersji nie wywołały skutku w postaci wezwania pozwanego do zapłaty co do należności zasądzonych wyrokiem, ponieważ żadne z tych pism nie obejmowało żądania zapłaty świadczenia nienależnego wynikającego z nieważności umowy kredytu.

Koszty procesu.

Stosownie do wyniku postępowania, pozwany został na podstawie art. 100 k.p.c. obciążony całymi kosztami procesu obejmującymi kwoty:

- 30 zł tytułem równowartości opłaty od pozwu,
- 970 zł tytułem równowartości opłaty od rozszerzenia powództwa,
- 1.000 zł tytułem zaliczki na wydatki związane z dowodem z opinii biegłego,
- 68 zł tytułem równowartości opłaty skarbowej od pełnomocnictwa,
- 90 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w stawce wynikającej z § 2 pkt 1 w zw. z § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Koszty sądowe.

Stosownie do wyniku postępowania, pozwany został na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 1 u.k.s.c. obciążony całymi kosztami sądowymi poniesionymi tymczasowo przez Skarb Państwa na wydatki z tytułu dowodu z opinii biegłego sądowego.

Rygor natychmiastowej wykonalności.

Sąd oddalił wniosek o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności z uwagi na brak podstaw do stwierdzenia, że wystąpiły okoliczności, o których mowa w art. 333 § 3 k.p.c.

1 vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 25.02.2016 r., I ACa 1036/15,

2 vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 28.11.2018 r., I ACa 270/18,

3 por.:

- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.11.2015 r., III CZP 17/15,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7.07.2021 r. I CSKP 222/21,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.05.2022 r., II CSKP 796/22,

4 por.:

- pkt 44 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26.04.2012 r., C-472/10, N. H.,
- pkt 47 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21.12.2016 r., C-119/15, Biuro (...),
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21.09.2023 r., C-139/22, pkt 40-46.,

5 vide wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14.12.2010 r. XVII AmC 426/09,

6 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21.09.2023 r., C-139/22, pkt 52-57,

7 por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2018 r., III CZP 29/17,

8 por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3.10.2019 r., C-290/18, D.,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29.04.2021 r., C-19/20(...),

9 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 – C-82/21, (...), pkt 78,

10 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 - C-82/21, (...), pkt 76,

11 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18,

12 por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28.04.2022 r., III CZP 40/22,

13 por.:

- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16.02.2021 r., III CZP 11/20,

- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,

14 por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9.07.2020 r., (...) i (...), C#698/18 i C#699/18,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16.07.2020 r., (...) i (...), C#224/19 i C#259/19,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 22.04.2021 r., (...), C-485/19,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 10.06.2021 r., (...), C-776/19 - C-782/19,

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., (...), C-80/21 - C-82/21,

- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,

- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13.01.2022 r., III CZP 61/22

15 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 7.12.2023 r., C-140/22, (...), pkt 59, 65,